

Asia: VN/7447/2025

**Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta**

**Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää esitettyjä muutoksia Maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetukseen (311/2024) ja sen liitteisiin hyvinä ja asiaa selkeyttävinä. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto haluaa huomauttaa muutamista liitteessä 4 esiintyvistä virheistä sekä epä johdonmukaisuuksista.

Lausuntopyyynnön luonnoksessa asetuksen liitteeksi 4 kappaleessa/osassa ”Maakuntakaavassa osoitettavien alueiden erityisominaisuuksien ja muiden osa-alueiden esitystapa” kaavamääräyslajikoodien käytössä maisemallisesti arvokkaille alueille sekä merkittävälle rakennetuille kulttuuriympäristöille on epäselvää, miksi valtakunnallisesti arvokkaille maisema ja rakennetun kulttuuriympäristön arvoille on omat kaavamääräyslajikoodit, kun taas esim. maakunnallinen tai kansainvälinen maisemallisesti arvokas alue muodostetaan kaavamääräyslajikoodista ”maisemallisesti arvokas” ja kaavamääräyksen lisätiedon laji -koodista ”maakunnallinen” tai ”kansainvälinen”.

Lausuntopyyynnön luonnoksessa asetuksen liitteeksi 4 kappaleessa/osassa ”Maakuntakaavoissa osoitettavia kehittämisperiaatteita koskevien määräysten esitystapa” esitystavan muodostuminen on epäselvää siltä osin, kun kaavamääräyksen lajille ”kehittämisyöhyke” ei anneta lisätiedon lajia ”käyttötarkoituskohdistus”. Kappaleessa todetaan, että ”Esitystavan väri määrittyy pääasiallisen tavoitteellisen alueidenkäyttömuodon perusteella”. Miten pääasiallinen tavoitteellinen alueidenkäyttömuoto tiedetään, ellei lisätiedon lajia ”käyttötarkoituskohdistus” ole käytetty?

Lausuntopyyynnön luonnoksessa asetuksen liitteeksi 4 kappaleessa/osassa ”Muita maakuntakaavassa osoitettavia viivamaisia kohteita koskevat kaavamääräykset” on viitattu tieliikenteen tai muu

liikennemuodon linjausta ilmaiseviin kaavamääräyksiin, mutta sitä seuraavassa taulukossa on esitetty muita kuin tieliikenteen tai muiden liikennemuotojen viivamaisia esitystapoja. Teksti tulee korjata otsikkoa ja taulukkoa vastaavaksi.

Merkittävänä asiana Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää joitain muutosehdotuksia kaavamääräyslaji- sekä kaavamääräyksen lisätiedonlaji -koodistoihin ja vakiomuotoisiin esitystapoihin. Tämä erityisesti siksi, että jo nykyisin useamman maakunnan alueen maakuntakaavoissa on vakiintuneessa käytössä olevia kaavamerkintöjä, jotka asetuksesta puuttuvat.

#### Muutosehdotukset kaavamääräyslaji-koodistoon

Kaavamääräyslaji-koodistoon tulisi lisätä seuraavat maakuntakaavoissa laajasti käytössä olevat kaavamääräyslajit, joita on myös Pohjois-Karjalan maakuntakaavoissa.

- Valtakunnan raja tai rajavyöhyke sekä rajanylityspaikka
- Vesiliikenne

Valtakunnan rajaan tai rajatoimintoihin liittyviä koodeja ei ole käytettävissä voimassa olevan tai lausunnoilla olevan asetuksen liitteessä 1. Rajamaakuntien liitot ovat kuitenkin laajasti käyttäneet rajaan liittyviä merkintöjä maakuntakaavoissa, joten koodi olisi tarpeen lisätä kaavamääräyslaji-koodistoon.

Asetuksen liitteestä 1 löytyy koodit laiva- ja veneväylille sekä lautta- tai lossiyhteyksille, mutta maakuntakaavoituksessa olisi tarve osoittaa esim. vesiliikenteen yhteystarpeita tai vesiliikenteen alueita, joissa ei haluta eritellä vesiliikenteen tyyppiä. Vesiliikenne koodi olisi tarpeen lisätä kaavamääräyslaji-koodistoon.

#### Muutosehdotukset vakiomuotoisiin esitystapoihin

Vakiomuotoinen esitystapa tulisi määritellä seuraaville maakuntakaavoissa laajasti käytössä oleville kaavamääräyksille: Ehdotettuihin uusiin kaavamääräyslaji-koodeihin liittyvät kaavamääräykset

- Rajavyöhyke (pääkäyttötarkoituksena ja osa-alueena)
- Rajanylityspaikka tai rajatoimintojen alue (pääkäyttötarkoituksena ja osa-alueena)
- Vesiliikenteen alue (pääkäyttötarkoituksena ja osa-alueena)
- Vesiliikenteen yhteystarve
- Matkailun ja virkistyksen yhteystarve
- Maa-ainestenottoalue (osa-alueena)

Matkailun ja virkistykseen yhteystarve merkintää on käytetty eri maakuntaliittojen voimassa olevissa maakuntakaavoissa. Vakiomuotoinen esitystapa olisi tarpeen lisätä matkailun ja virkistykseen yhteystarve kaavamääräykselle.

Turvetuotannon osa-alueen ohella myös maa-ainestenottoalue tulisi olla vakiomuotoisena esitystapana myös osa-alueena.

Useat maakuntien liitot ovat käyttäneet suojelualueisiin liittyneitä merkintöjä osa-alueena osoittamaan mm. Kansallispuistoja tai luonnonpuistoja. Vakiomuotoinen esitystapa olisi tarpeen lisätä liitteeseen 4 suojelualueelle osa-alueena.

Lisäksi asetuksen liitteen 4 yleiskaavan kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavassa mukana olevat ”Ympäristön muutosta koskevien määräysten vaikutus yleiskaavan aluevarausten esitystapaan” tulisi lisätä myös maakuntakaavan kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystapaan.

#### Muita huomioita

Yleisesti maakuntakaavoituksesta voidaan todeta, että maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma. Maakuntakaavaa laaditaan usein vaihekaavoina ja eri vaiheissa nousee erilaisia tarpeita muodostaa kaavamääräyksiä ohjaamaan maankäyttöä halutulla tavalla. Maakunnat ovat myös lähtökohdiltaan erilaisia ja maankäytön tarpeet ja tavoitteet vaihtelevat eri puolilla Suomea. Tämä on tuotu esiin myös alueidenkäyttölain 25 §:ssä, jossa todetaan, että ”Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa”. Tätä taustaa vasten ennalta määrätyt koodistot ja luokittelut voivat muodostua, ja ovat jo selvästi muodostuneet haasteeksi, koska kaikkia nykyisinkään käytössä olevia merkintöjä on mahdoton niputtaa voimassa olevan tai nyt lausunnoilla olevan asetuksen mukaisiin esitystapoihin.

Tässä lausunnossa on nostettu esiin nykyisin käytössä olevia maakuntakaavamerkintöjä, joita ei ole nähty mahdolliseksi muodostaa voimassa olevan tai nyt lausunnoilla olevan asetuksen mukaan siten, että niiden merkitys ja ohjausvaikutus muuhun suunnitteluun määräytyisi maakuntaliiton haluamalla tavalla.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto haluaa myös tuoda esiin, että voimassa oleva ja nyt lausunnoilla oleva asetus ohjaa yhä käyttämään aluevaraustyyppisiä ja melko yksityiskohtaisiakin kaavamääräyksiä, mikä ei välttämättä ole enää tulevaisuudessa oleellista, tarpeellista tai toivottua.

Mitä yleispiirteisempään kaavoitukseen mennään, on todennäköistä, että maakuntakohtaisia kaavamääräysten räätälöintejä tullaan maakuntakaavoissa jatkossakin käyttämään.

Romppanen Johanna  
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto